

24.86x31.53	1	3	עמוד	מקור ראשון - שבת	15/12/2023	88582039-3
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציורו - 80790						

פרשתמקץ

היינו כחולמים

בזמן שסובביו נבהלים ונטרפים מן החלומות, יוסף יודע לקחת עליהם בעלות ולנתב אותם אל פתרונם הנכון. תכונה זו בלטה גם אצל חוזה המדינה, הרצל

/ נתנאל אלינסון /

החלום הסבוכה.

אם תרצו

שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו פחלמים.

תקופת שיבת ציון והחזרה לארץ מתוארת בתהילים כתקור-פה של חלום. בגלות היינו במצב שינה פסיבי. עם בואו של הקץ תגיע היקיצה. אבל בין לבין, הזמן של שיבת ציון, העלייה לארץ עוד טרם הקץ מתוארת כמצב של חלום. זמן ביניים בין ערות לשינה, בין מציאות לדמיון.

כמו החלום, זהו מצב מבלבל ומפחיד. מה אמת ומה שקר? מה מציאות ומה "מעשה שטן"?

את תקופת בניית התשתית החומרית בארץ מקובל לראות כאורו של משיח בן יוסף. כלומר, את תקופת החלום הזו, הקשה, המבלבלת, המלאה עליות ומוי-רדות, ניתן לצלוח דרך סגולתו של יוסף, היודע להסתכל על המציאות מלמעלה. במצב השי-בה של "היינו כחולמים", הגאולה "נגלית ונכסית ונגלית". יש צורך בעין טובה ומאמינה כדי לראות שגם כשיש נפילות במה-לך הדרך, יש בכוחנו לפתור את החלום לטובה.

הרצל נקרא חוזה המדינה. חוזה הוא חולם. לצד המון מעשים ארציים, הרצל מכיר גם בחשיבורי-תו של החלום, של החיזיון. ספרו "אלטנוילנד" הוא אוטופיה. ספי-רות אוטופית היא במהותה שילוב

של שני דברים: חלום ואמונה בטוב, עין טובה. שתי אלו הן תכונותיו של יוסף.

"אלטנוילנד" הוא ספר שמתאר את החלום הגדול לפרטי-פרטים. כיוסף, היודע להלך בבטחה במציאות החלום, כך גם הרצל, החולם והחווה, מסיים את ספרו בשפה "יוספית" היודעת להפוך חלום למעשה ולקחת "בעלות" על החלום. וכך מסתיים הספר:

חלום ומעשה אינם שונים כל כך כפי שנוטים לחשוב, כי כל מעשי בני האדם בחלום יסודם וגם אחריתם - חלום היא... ואילו אם לא תרצו הרי כל אשר סיפרתי לכם אגדה הוא, ואגדה יוסיף להיות. ●

לא סתם קוראים לפרשה "מקץ". זו הפרשה שבה מקיצים מכל חלומות יוסף, ובה הם מתגשמים. ויוסף אוהו בסוד החלומות. הוא מבין עליהם משהו חשוב.

כל עלילת יוסף מסובכת על ידי חלומות: שני החלומות שחלם יוסף גרמו לכך שהאחים ישנאו אותו וימכרו אותו; שני החלומות שחלמו שרי פרעה גרמו לבסוף ליציאתו מהכלא; שני החלומות שחלם פרעה הפכו את יוסף לשי-יט על כל ארץ מצרים.

אכן, סיפורי יוסף הם עלילה מציאותית שצירי המפתח שלה הם חלומות דמיוניים.

מציאות החלום קשה ומבלב-לת. בין שינה לערות, בין דמיון למציאות. כל מי שנפגש עם החלומות במעשי יוסף, משתומם ונטרף מהם: האחים, יעקב, שרי המשקים והאופים, פרעה - עבור כולם החלום קשה לעיכול.

לא כן יוסף. הוא קרוי על שם היכולת שלו להתמודד עם החלום. אחיו קוראים לו "בעל החלום". פרעה קורא לו "צפנת פענח" - מפענח הצפונות. יוסף מעיד על עצמו: "הלא ידעתם כי נחש ינחש איש אשר כמוני".

מה סודו של יוסף שבזכותו הוא לא ירא מהחלום, אלא לוקח עליו בעלות?

ביד הפותר

איור: מנחם הלברשטט

ישנן שתי גישות נפוצות

ביחס לחלומות. האחת אומרת: חלומות שווה ידברו. סתם עיבוד של המוח לאירועי היום. אין מה להתייחס. השנייה אומרת: חלום הוא אחד משישים מנבואה. יש אמת בחלומות. אבל יש גישה שלישית, מעניינת במיוחד, שאותה הכירו פותרי החלומות הגדולים.

במסכת ברכות מתואר פותר החלומות הגדול, ששמו בר הדיא. כאשר הוא פוגש את אביו רבא, שניהם מספרים לו את אותו חלום בדיוק. לאחד הוא פותר לטובה, לשני הוא פותר לרעה. את אותו חלום בדיוק פירש בר הדיא בשני אופנים הפוכים. התלמוד מספר שכאשר עלה בר הדיא לסי-פינה נפל לו פתק, ובו שיטתו לפתרון החלומות: "כל החלום מות הולכים אחר הפה".

פתק זה חשף את הגישה השלישית בעניין החלום: מש-מעו החלום היא לא "שווא" ולא "נבואה". הפותר הוא שמ-חליט כיצד יהיה פתרון החלום. מה שמשנה הוא לא החלום

עצמו, אלא כיצד מעצב אותו הפותר.

יוסף מכיר סוד זה. בדבריו לשרי פרעה הוא אומר להם: "הלא לאלהים פתגמים ספרו נא לי". פתרונים, ברבים. לכל חלום יכולים להיות כמה פתרונות. "הכול הולך אחר הפה", והחולם והפותר יכולים לעצב את התגשמות החלום.

וליוסף יש תכונה נוספת שמוזכרת במקורות: עין טובה. יוסף יודע לא רק לפתור חלומות, אלא, אם צריך, גם להיטיב אותם. לתת פתרון טוב יותר.

שלא כמו הסובבים את יוסף, שמציאות החלום המי-בלבלת הפחידה אותם, יוסף, הניחן בכוח העין הטובה, יודע "להיטיב" חלומות, להתבונן במציאות הביניים הזו במבט-על, ולראות את כללות הדברים. מכאן הכוח לגשת לחלומות ללא חשש ומורא. לא לחינם הוא מכונה "בעל החלומות". ליוסף יש "בעלות" על החלומות. יש לו היכוי לת הנדירה לתמרן ולהבין את המהלך הגדול גם במציאות